

Analyticko-konceptční zpráva
ve vztahu k aktivitám oddělení cestovního ruchu
včetně realizace Projektu Zdravé město a MA 21 Ústí nad Labem
za období 2019/2020

BLOK A – Obecná část

Úvod o městě a okolí – poloha, vymezení zájmové oblasti –
destinační management

Ing. Hana Slawischová
*za Projekt Zdravé město
a místní Agendu 21*

Ing. Tereza Marhefková
*za analytické a statistické
zpracování*

a kolektiv oddělení cestovního ruchu

Ústí nad Labem
5. vyd., 3/2021

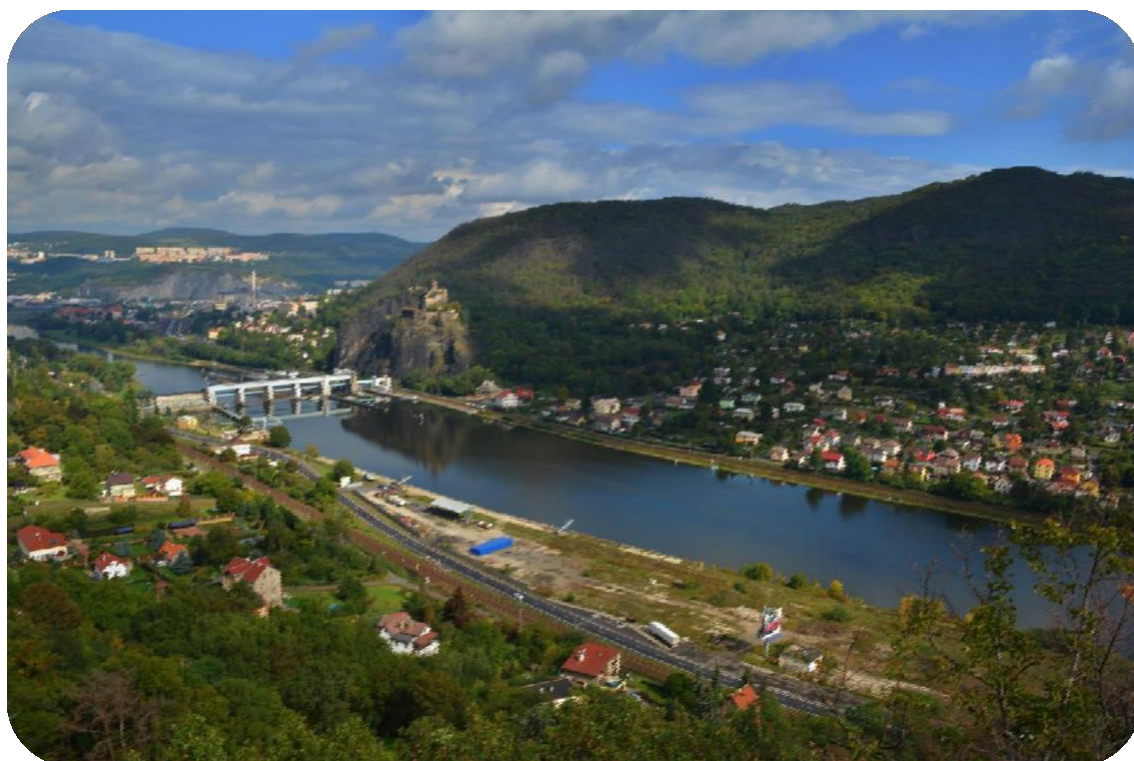
Ústí nad Labem © 2021

Magistrát města Ústí nad Labem, Kancelář primátora
oddělení cestovního ruchu

Tato zpráva je pracovním dokumentem pro interní potřeby oddělení a neprošla odbornou, ani jazykovou korekturou.
Foto © Archiv města Ústí nad Labem.

Obsah bloku

Předmluva.....	5
A1 ÚVOD O MĚSTĚ A OKOLÍ – HISTORIE A SOUČASNOST	6
A2 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉ OBLASTI.....	8
A3 DESTINAČNÍ MANAGEMENT.....	9
A3.1 Institucionální struktura destinačního managementu	9
A3.2 Strategie, management a výchozí přístupy	12

Předmluva

Předložená zpráva je interním pracovním dokumentem oddělení cestovního ruchu Kanceláře primátora Magistrátu města Ústí nad Labem. Navazuje na předchozí statistické zprávy z let 2017/2018 a 2018/2019.

Hlavním cílem předložené zprávy je shrnout přístup oddělení k rozvoji turistického ruchu a k rekapitulaci aktivit včetně nastínění jejich obhájení do dalšího roku, nebo jejich modifikaci. Smyslem dokumentu je také předložit ucelený přehled o vývoji návštěvnosti města a regionu, připomenutí pozice Ústecka v rámci Česka a zdůraznění výhod, které přináší geografická poloha a výborná dopravní dostupnost.

Dokument není považován za odborný text, který by měl mít všechny náležitosti od správného dodržení citačních norem, precizní terminologie až k metodickému přístupu. Jedná se o interní pracovní zprávu, která je vytvořena pouze pro potřeby oddělení, případně odboru. Na zprávě se podílelo oddělení cestovního ruchu včetně informačního střediska a veškeré použité zdroje jsou řádně uvedeny jak v textu, tak v seznamu použitých zdrojů.

V roce 2019 prošel dokument změnou týkající se členění. Nově jsou jednotlivé tematické oddíly popsány v samostatných blocích:

- Blok A – Obecná část
- Blok B – Statistická část
- Blok C – Činnost oddělení
- Blok D – Zdravé město a místní Agenda 21
- Blok E – Závěrečná část

Díky rozdělení do bloků je možné dle potřeby prezentovat či doplňovat jednotlivé bloky bez nutnosti měnit celý dokument. Pro kompletaci všech bloků do souhrnné zprávy je možné využít rovněž i Fact Sheet, který je součástí bloku E.

Blok A – Obecná část

Úvodní blok je souhrnným obecným vstupem k celému dokumentu, jehož těžištěm je úvod o městě a okolí, poloha a vymezení zájmové oblasti. Součástí je rovněž popis institucionálního zajištění ve vztahu k destinačnímu managementu.

A1 ÚVOD O MĚSTĚ A OKOLÍ – HISTORIE ASOUČASNOST

Poprvé je zmíněno Ústí nad Labem jako královské město za panování Václava I. počátkem roku 1249. Tím patří Ústí nad Labem k nejstarším českým královským městům. Později, v 15. a 16. století je rozvoj města spojen s úspěšným rozvojem celých severozápadních Čech jako oblasti dolování a zpracování stříbra a cínu. Po rozvoji renesanční kultury město utrpělo třicetiletou válkou. Za zmínku stojí popraviště, které stálo na Soudném vrchu nad městem, kde se dodnes zachovaly zbytky stavby katovny. Popraviště bylo obnoveno a dnes slouží jako jedno z vyhlídkových míst na město a výchozí bod naučné stezky, která přináší další historické informace o městě.

Přelom 18. a 19. století byl nejen věkem osvícenství a nastupující průmyslové revoluce, ale i věkem romantismu. Pro Ústecko tuto dobu symbolizuje například pobyt slavného německého spisovatele Johanna Wolfganga Goetha, který Ústí navštívil v roce 1812. Jeho poslední návštěva se odehrála pouze několik dnů před bitvou u Chlumce 29. a 30. srpna 1813.

Během následujících let 19. století zažilo Ústecko nejvýznamnější období rozkvětu v celé své historii. Základem pro rozvoj se stala výhodná poloha města jako dopravní křižovatky a bohaté zdroje kvalitního hnědého uhlí. Na rozvoji se podílely jak historické šlechtické rody, jako byli například Nosticové z Trmic, Westphalenové z Chlumce, Chotkové z Velkého Března, tak i nově vzniklé podnikatelské rodiny. Z nich je nutné jmenovat alespoň rodiny Wolfrumů, Eckelmannů, Mareschů, Petschků, Weimannů nebo Schichtů.

Během třicátých let 19. století byly v Ústí nad Labem strženy městské hradby a brány. Město se otevřelo bouřlivému rozvoji dopravy a průmyslu. Vedle cukrovarů, lihovaru, textilní výroby se symbolem města stala od roku 1856 chemická továrna. Spolek pro chemickou a hutní výrobu v Ústí nad Labem byl a stále je motorem hospodářského rozvoje města.

V roce 1841 byla zahájena paroplavba na Labi, v roce 1851 byla zprovozněna železnice z Prahy přes Ústí nad Labem do Drážďan. Ve druhé polovině 19. století byla postupně vybudována hustá železniční síť, která spojila Ústí nad Labem se všemi významnými centry průmyslu a obchodu. Rozvoj říční dopravy dosáhl svého vrcholu na přelomu 19. a 20. století, kdy se Ústí nad Labem stalo největším přístavem Rakouska-Uherska. Toto postavení přístavního města symbolicky potvrdil císař František Josef I. při své návštěvě v roce 1901, když si pro cestu do Ústí nad Labem zvolil parník.

Symbolem prvorepublikové doby je například výstavba moderního areálu Masarykovy nemocnice v letech 1926 až 1937, stavba mostu Dr. E. Beneše z roku 1936 nebo stavba Masarykova zdymadla pod střešovským hradem z let 1923 až 1935. Jedním z podniků, které prožívaly největší rozvoj, byl Georg Schicht (později známý pod názvem SETUZA). Jeho světově proslulými výrobky byly kupříkladu jedlý tuk Ceres, kosmetická řada Elida nebo mýdlo s jelenem. Ve filmových ateliérech reklamního oddělení firmy Schicht byl také poprvé v Československu předveden zvukový film, který byl promítán v tehdejší „Revue Alhambra“ (dnešní Činoherní studio) dne 29. dubna 1929.

Tragédií pro Ústecko se staly nálety 8. americké letecké armády na Ústí nad Labem ve dnech 17. a 19. dubna 1945 a útoky sovětských bitevních letadel na Chlumecko a Telnici 8. května 1945. V Ústí nad Labem byla nálety zničena celá čtvrť Ostrov pod vrchem Větruše a další stovky domů v centru. Poškozen byl také kostel Nanebevzetí Panny Marie, kde došlo v důsledku zásahu bombou k vychýlení věže o 200,9 centimetrů od kolmé osy. Jednalo se o jeden z nejtěžších náletů v českých zemích.

V prvních poválečných volbách v roce 1946 v ústeckém okrese zvítězila s velkou převahou komunistická strana, která zde byla u moci až do roku 1990. Komunistický systém ale samozřejmě neumožnil obnovit původní postavení města jako centra svobodného mezinárodního obchodu. Následující desetiletí jsou pro město Ústí nad Labem charakteristická extenzivním rozvojem těžkého průmyslu. Počet obyvatel města dosáhl jednoho sta tisíc. Způsob života Ústečanů v socialismu popsal v řadě svých děl populární český spisovatel Vladimír Páral.

Negativní zkušenost s komunistickou vládou vedla většinu obyvatel Ústecka v roce 1989 k protestům a k aktivitám vedoucím ke změně politického systému. Od voleb v roce 1990 se rozvíjí samospráva obcí a měst Ústecka, obnovují se základní struktury občanské společnosti a rozvíjí se příhraniční spolupráce se Saskem v rámci Euroregionu Labe. Jedním z významných kroků k posílení významu města Ústí nad Labem a Ústecka bylo založení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem v roce 1991.

(Historické pasáže jsou převzaty z kapitoly Historie města publikované na www.usti-nad-labem.cz)

Současné Ústí nad Labem se prezentuje jako univerzitní, sportovní, kulturní a administrativní centrum Ústeckého kraje. Z turistického hlediska jako město vodopádů a rozhledem se širokou nabídkou pro volnočasové vyžití. Své přednosti prezentuje zejména na základě výborné dopravní i geografické polohy, která s sebou přináší i mimořádnou krajinnou rozmanitost.

Město se rozkládá na ploše **9 397 ha** (93,97 km²) a celkový počet obyvatel k 1. 1. 2021 dle ČSÚ činil **91 982** s mírnou převahou žen oproti mužům (cca o 2 500).

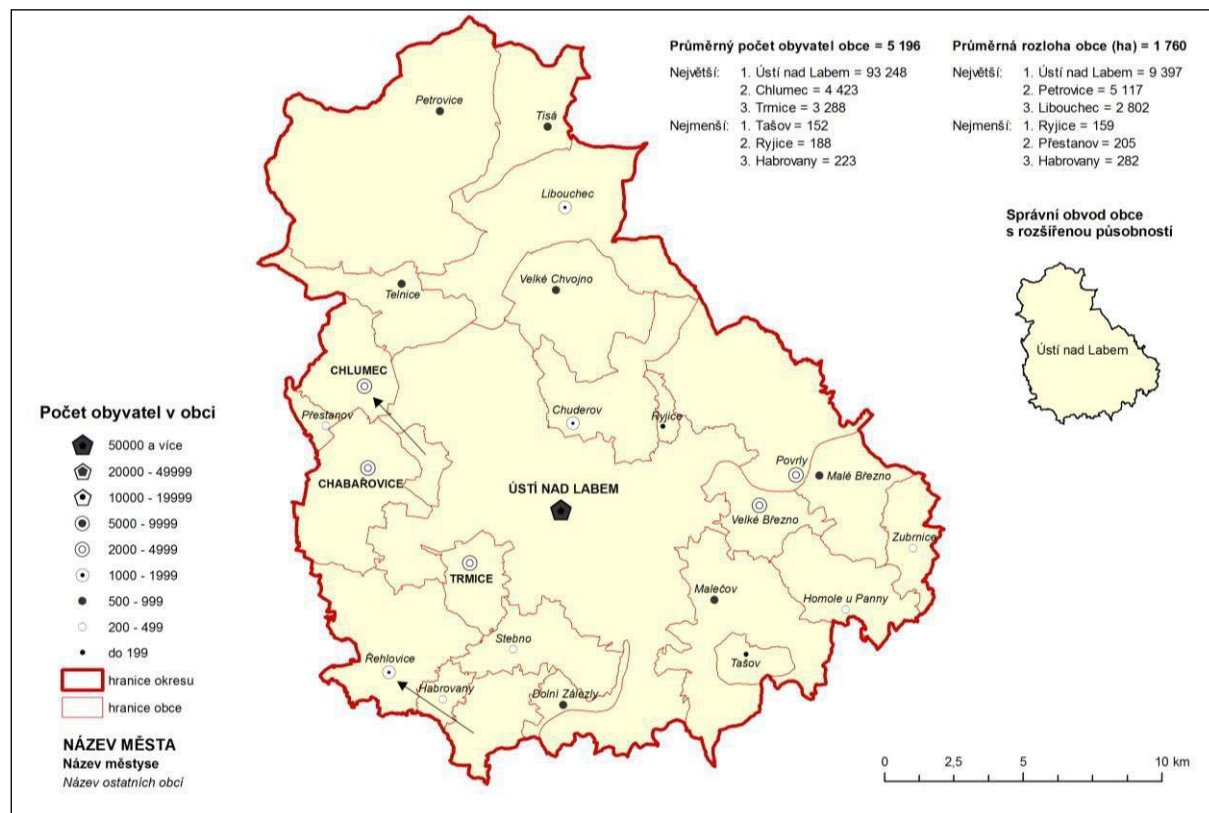
A2 VYMEZENÍ ZÁJMOVÉ OBLASTI

Zájmová oblast je v tomto případě shodná s **okresem**, potažmo ORP Ústí nad Labem (v oboru je pro tuto oblast užíváno označení Ústecko). Jádrem oblasti tvoří hranice města Ústí nad Labem a přilehlé obce, viz obr. 1. Celková **rozloha okresu je 404 km²**, což ho činí nejmenším okresem Ústeckého kraje (7,5 % rozlohy Ústeckého kraje). **Počet obyvatel** byl k 1. 1. 2021 celkem **118 651**, z toho **ve městě Ústí nad Labem 91 982** (ČSÚ, 2021).

Z odborného hlediska je dle České centrály cestovního ruchu (CzechTourism) oblast zařazena do **turistického regionu** Severozápadní Čechy. Největší část území spadá dále do **turistické oblasti** Krušné hory a Podkrušnohoří, je však nutné dodat, že turistika na Ústecku je značně ovlivněna i dvěma okolními oblastmi, tj.: (1) Českým středohořím a Žateckem a (2) Českým Švýcarskem.

Příhraniční poloha je zásadním faktorem pro rozvoj turistiky v regionu. Ústecko přímo sousedí se Svobodným státem Sasko a výborná dostupnost mezi Ústím nad Labem a tamějšími Drážďany, Pirnou nebo nepatrně vzdálenějším Altenbergem či Bad Schandau velmi výrazně ovlivňuje jak národnostní skladbu příchozích návštěvníků, tak způsob a zaměření prezentace zájmového regionu směrem do zahraničí. Z tohoto hlediska je akceptace přeshraniční, resp. mezinárodní spolupráce v oboru velmi **zásadní**.

Obr. 1 Administrativní rozdělení okresu Ústí nad Labem - stav k 1. 1. 2016

Zdroj: ČSÚ, 2021

A3 DESTINAČNÍ MANAGEMENT

A3.1 Institucionální struktura destinačního managementu

V destinačním managementu oblasti (DMO – dle CzechTourism) se obecně uplatňuje čtyřstupňový systém:

- 1) lokální – města, obce, malá údolí, apod.
- 2) oblastní – turistické destinace v širší vazbě, např. České Švýcarsko
- 3) krajský – zákonný stupeň, výhodný pro krajské statistiky ČSÚ
- 4) národní – Česko.

Zařazení zájmové oblasti – Ústecka – lze provést následovně:

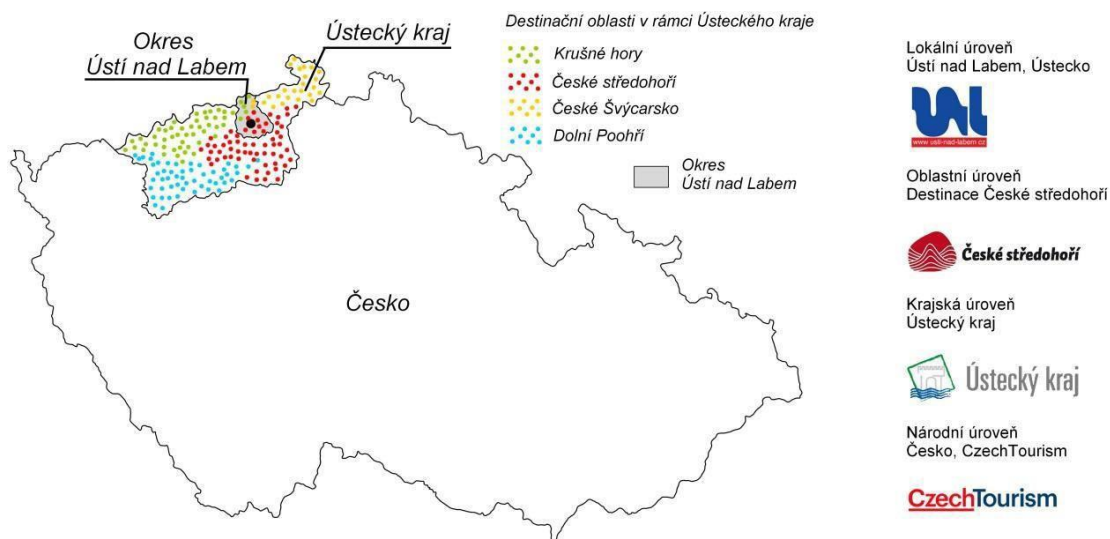
- 1) lokální – **Ústecko** (město a okolí, tedy okres, organizační jednotka chybí)
- 2) oblastní – **České středohoří** (v tomto případě není zařazení stoprocentní, neboť díky poloze oblasti nelze jednoznačně zařadit – silné vazby jsou rovněž na část Krušných hor, případně na Labské pískovce)
- 3) krajský – **Ústecký kraj** (v rámci krajského managementu spadá oblast rovněž do destinace České středohoří)
- 4) národní – **Česko**.

Do destinačního managementu řadíme všechny instituce a subjekty, které se podílí na strategii, dlouhodobém plánování, správě, managementu a vlastní činnosti v oblasti cestovního ruchu. Jak je uvedeno na obr. 2, výchozím bodem je **město Ústí nad Labem**, které tvoří přirozené jádro **okresu, potažmo ORP Ústí nad Labem**. Zde je potřeba oddělit územní působnost – do spádové oblasti, resp. oblasti, kterou z hlediska cestovního ruchu Magistrát města Ústí nad Labem řeší, spadá okres Ústí nad Labem tak, jak je vyznačen administrativně správní hranicí. **Destinační management** je ovšem dán turistickými jednotkami, resp. destinacemi, které jsou definovány na základě přirozeného členění (např. dle přírodní atraktivity, pohoří, údolí apod.). V našem případě se jedná o **České středohoří**. Ačkoliv do okresu Ústí nad Labem zasahují i další oblasti, je tento region řazen i v souladu s koncepcí Ústeckého kraje do destinace České středohoří.

Obr. 3 lépe popisuje vztahy mezi aktéry v praxi: hlavní nadřazenou úrovní je **Ústecký kraj**, ve kterém oblast cestovního ruchu spadá pod Odbor regionálního rozvoje a oddělení cestovního ruchu. Ústecký kraj je hlavním iniciátorem projektu na rozvoj cestovního ruchu z roku 2010, který je znám pod názvem Brána do Čech a pod jednotnou marketingovou značkou sdružuje z turistického hlediska celý kraj. V rámci tohoto projektu byl kraj rozčleněn do čtyř podoblastí, v nichž vznikly jako manažerské jednotky tzv. destinační agentury, které mají statut obecně prospěšné společnosti. Ve svých územích tak koordinují rozvoj cestovního ruchu dle vlastních specifik. Město Ústí nad Labem dle tohoto členění spadá do oblasti spravované **Destinační agenturou České středohoří, o.p.s.**, jejíž sídlo je v Litoměřicích.

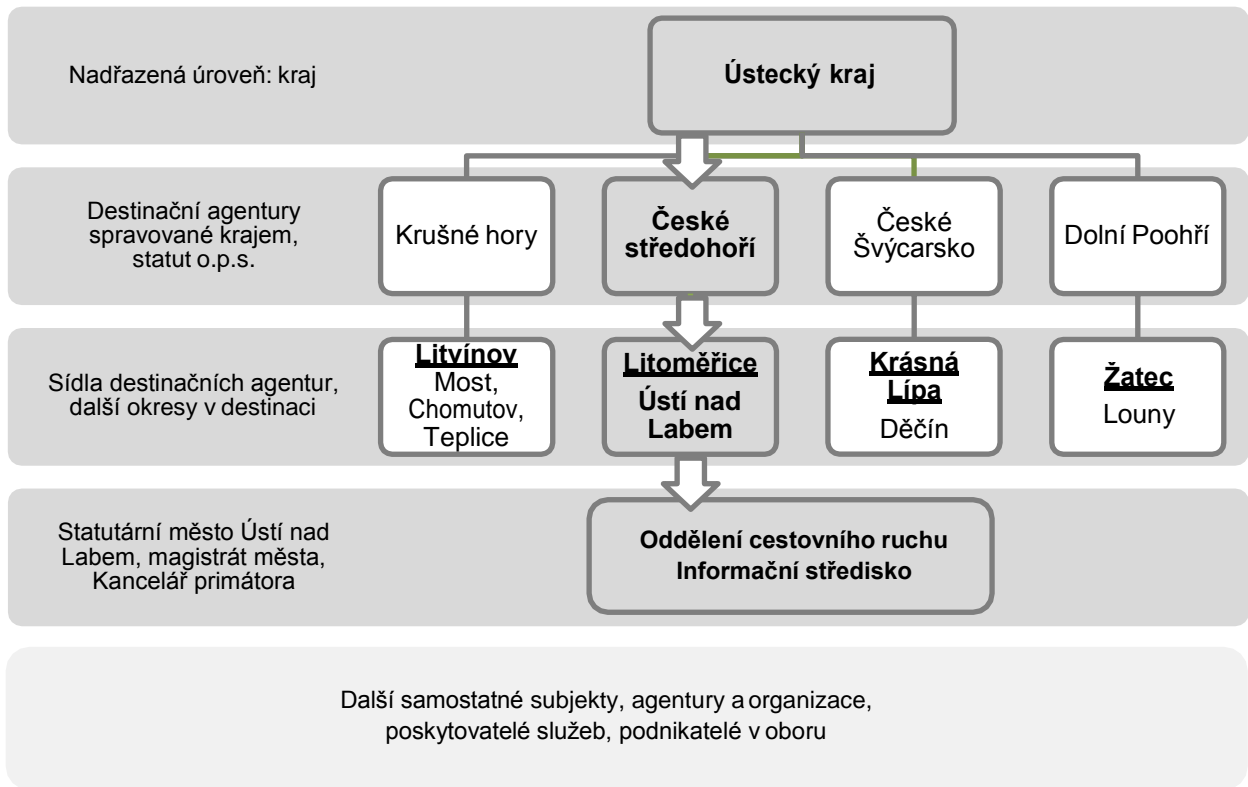
Město Ústí nad Labem vykonává svou činnost v oblasti cestovního ruchu prostřednictvím **Magistrátu města Ústí nad Labem – Kanceláře primátora – oddělení cestovního ruchu**. Činnost oddělení cestovního ruchu je zajišťována celkem sedmi referentskými pozicemi, z čehož jsou čtyři přímo v budově magistrátu a koordinují činnost celého oddělení, a tři jsou zastoupeny referentskými místy v Informačním středisku města Ústí nad Labem.

Obr. 2 Struktura destinačního managementu oblasti

Zdroj: ©ČÚZK RÚIAN, dále upraveno 2021

Obr. 3 Institucionální struktura v oblasti cestovního ruchu

Zdroj: Vlastní zpracování, upraveno 2021

A3.2 Strategie, management a výchozí přístupy

V zájmovém území neexistuje v současnosti aktuální a samostatný strategický dokument, který by popisoval střednědobý plán rozvoje cestovního ruchu. V minulosti (r. 2006) byla zpracována Marketingová studie zaměřená na podporu místního cestovního ruchu na Ústecku a později (r. 2008) byla zpracována studie zaměřená na Možnosti kongresového cestovního ruchu v Ústí nad Labem.

Zásadním dokumentem je však Strategie rozvoje města Ústí nad Labem 2015 – 2020, která byla sestavena jako „nástroj k systematickému rozhodování v otázkách rozvoje města i pro co nejefektivnější a nejúčelnější využívání vnějších finančních zdrojů v rámci programového období EU 2014 – 2020“. Strategie je členěna standardním způsobem, tj. na analytickou, návrhovou, a akční část vč. implementace. V analytické části jsou uvedeny další důležité dokumenty vyšších hierarchických úrovní, výsledky šetření a analýzy dat, analýza rizik či finanční analýza a další nezbytné kapitoly. Návrhová část je věnována vizím a cílům v jednotlivých tematických okruzích, přičemž cestovní ruch je zmíněn v části „Kultura, sport a cestovní ruch“. Problematika rozvoje cestovního ruchu je v uvedené kapitole zmíněna zejména v souvislosti s následujícími cíli (od str. 106), a to pod jednotnou vizí „Ústí nad Labem – město s kvalitní a pestrou nabídkou služeb pro trávení volného času jeho obyvatel i návštěvníků“:

- 1) Zlepšit podmínky pro kulturní život ve městě
- 2) Zlepšit podmínky pro sport a volnočasové aktivity
- 3) Zvýšit atraktivitu města a jeho přírodních a industriálních hodnot
- 4) Oživení řeky Labe
- 5) Podporovat sounáležitost občanů s městem a jeho tradicemi

Celý dokument se věnuje cestovnímu ruchu jako jednomu z témat v rozvoji města obecně, ale pro bližší specifikaci a objasnění dílčích cílů a vazeb v rámci turismu jako samostatného oboru, bohužel nestačí. Aktuálně Zastupitelstvo města schválilo dokument Strategie rozvoje města Ústí nad Labem 2021-2030 (dále jen „Strategie 2030“). Výběrové řízení na zpracovatele Strategie 2030 proběhlo v období 27. 6. – 16. 7. 2018. Po třech jednáních vybrala hodnotící komise nejvhodnější nabídku od společnosti KPMG Česká republika, s. r. o. Strategie 2030 je rozdělena do tří základních částí: analytická, návrhová, implementační. V analytické části jsou (stejně jako u *Strategie rozvoje města Ústí nad Labem 2015 – 2020*) uvedeny další důležité dokumenty vyšších hierarchických úrovní, výsledky šetření a analýzy dat, analýza rizik či finanční analýza a další nezbytné kapitoly. V rámci návrhové části byla v červnu roku 2019 a v září roku 2019 uskutečněna jednání pracovních skupin 4 integrovaných oblastí. Zpracovatel rovněž provedl hloubkové rozhovory se stakeholdery města. Výsledky z pracovních skupin a hloubkových rozhovorů se tak promítly do návrhové části. Cestovní ruch je obsažen ve všech zmíněných částech Strategie 2030. Nicméně, v návrhové a implementační části jsou cíle, opatření a indikátory integrovány zejména do 4 integrovaných oblastí:

- 1) Image města jako metropole regionu
- 2) Kvalita života a soudržnost jeho obyvatel
- 3) Prosperita města
- 4) Udržitelná mobilita.

Na základě iniciativy oddělení cestovního ruchu, aby cestovnímu ruchu byla věnována zvýšená pozornost, vznikl v rámci Strategie 2030 **samostatný koncepční dokument Koncepce cestovního ruchu města Ústí nad Labem do roku 2030**. Ta by měla být hlavním nástrojem integrované oblasti Image města jako metropole regionu.

Koncepce cestovního ruchu města Ústí nad Labem do roku 2030 je rozdělena do tří částí: analytická, návrhová a implementační. Návrhová a implementační část se opírá o 3 integrované priority:

- 1) Rozvoj nabídky cestovního ruchu
- 2) Destinační management
- 3) Destinační marketing.

Vhodný dokument po tematické stránce je Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji 2015 – 2020. Ačkoliv je zájmovou oblastí tohoto dokumentu celý kraj, lze v něm nalézt zásadní témata a priority, kterým je v turistické praxi věnována hlavní pozornost. V dokumentu je přehledně zpracována analýza nabídky v cestovním ruchu u jednotlivých oblastí, dále analýza poptávky vč. vývoje návštěvnosti, pozice kraje vzhledem k příhraničnímu Sasku a další nezbytné kapitoly.

V případě Ústecka je zdůrazňována **krajina Českého středohoří, cykloturistika** nejen na Labské stezce, cyklobusy, lanová dráha a Větruše, dále lokální koupaliště a vodní plochy (Klíše, Brná, Milada). Zmíněna je samozřejmě také **poznávací turistika** (moderní historie, řada unikátních církevních a architektonických památek), dále zoo či Mariánská skála. Své místo v dokumentu mají i tradiční kulturně společenské akce, mezi kterými je řada mezinárodních akcí (např. Mezinárodní taneční festival, Mezinárodní festival sborového zpěvu, či Mezinárodní soutěž klavíristů Virtuosi per musica di pianoforte). Pro účely cestovního ruchu jsou v dokumentu popsány rovněž hromadné ubytovací kapacity, mezi kterými jsou vyjmenována i zařízení vyšší kategorie (4hvězdičkové hotely vhodné nejen pro kongresovou turistiku) a také zařízení s certifikací Cyklisté vítáni, která dokládají rostoucí oblibu cykloturistiky nejen tuzemského, ale díky Labské stezce i mezinárodního charakteru. V návrhové části Strategie je v souvislosti s městem Ústí nad Labem zmiňována zejména Labská stezka, hrady a vrcholy Českého středohoří, či jako celokrajské téma např. turistická doprava nebo regionální výroby.

Ústecký kraj nechal prostřednictvím společnosti SPF Group, s.r.o. v roce 2017 zpracovat Hodnocení a analýzu návštěvnosti Ústeckého kraje. Hlavním cílem tohoto dokumentu je shromáždit a vhodně interpretovat data k turistickým kapacitám a návštěvnosti kraje, přičemž řada dílčích výsledků operuje rovněž s územím Ústecka. Jedná se o relativně obsáhlý a podrobný dokument.

* * *

Mimo strategické dokumenty se v praxi uplatňuje několik klíčových přístupů, které reagují na současný stav a potřeby v oblasti rozvoje cestovního ruchu. Jedná se jak o pravidelné aktivity, tak o nová témata, která jsou v rámci činnosti oddělení vyhodnocena jako žádoucí nebo atraktivní.

Obr. 4 Rámcové shrnutí pravidelných dlouhodobých aktivit a jejich rozsahu

Lokální a regionální rozsah	Národní rozsah	Mezinárodní rozsah
<ul style="list-style-type: none"> • propagace a zajištění vlastních akcí v rámci regionu • koncepční spolupráce na provozu cyklocentra • péče o drobnou turistickou infrastrukturu • realizace každoročního Zahájení turistické sezóny a dalších akcí (sportovní, dopravně-bezpečnostní, aj.) • zajištění provozu informačního střediska • spolupráce a vytváření nových kontaktů s místními subjekty 	<ul style="list-style-type: none"> • webová prezentace města • tisková/mediální prezentace města (inzerce, rozhlas, tisk) • tvorba a aktualizace tištěných materiálů • prezentace města na akcích, setkáních, tuzemských veletrzích • naplňování aktivit v rámci Projektu Zdravé město a místní Agenda 21 • členství a pravidelná účast v Koordinanční skupině Labské stezky • zapojování se do národní putovní výstavy Cestami proměn • provozování systému www.vstuppenkyusti.cz • spuštění propagace na sociálních sítích Facebook a Instagram 	<ul style="list-style-type: none"> • účast na mezinárodních i tuzemských veletrzích cestovního ruchu • účast na mezinárodních presstripech (zajištění části programu) • realizace periodických akcí typu Dny evropského dědictví, Evropský týden mobility • spolupráce v propagaci Ústeckého 1/2Maratonu • členství, ko-předsednictví a pravidelná účast v Odborné pracovní skupině pro kulturu a cestovní ruch Euroregionu Elbe-Labe • částečné zapojení se do mezinárodních projektů (např. Vital Cities) • přímá spolupráce s Letištěm Drážďany na základě Dohody o spolupráci

Zdroj: vlastní zpracování, aktualizováno 2021

Následuje: Blok B – Statistická část.